

انجمن کتابداری و اطلاع رسانی ایران

گروه پژوهش

تدوین رحمت الله فتاحی

رهنمود ها و ملاحظات پیروان شناسایی و انتخاب موضوع پایان نامه
(برای پژوهشهای پیمایشی حوزه های علوم انسانی و اجتماعی)

مرحله اول: ملاحظات و نکات اولیه

- ü مطالعه اجمالی در برخی زمینه های مورد علاقه و مهم
- ü جستجو در برخی پایگاهها و نیز اینترنت تحت عبارت "موضوعات پژوهشی" (research topics) و یا اولویت های پژوهشی " (research priorities) و یا "مباحث پژوهشی" (further research) و یا "پیشنهادهایی برای پژوهشهای بیشتر" (further research)
- در حوزه های دلخواه برای آگاهی از موضوع های بالقوه مناسب
- ü مطالعه و واری "پیشنهادهایی برای پژوهشهای بیشتر" در فصل آخر پایان نامه ها برای آگاهی از موضوع های بالقوه مناسب
- ü صرف وقت بیشتر و مطالعه عمیق تر و تحلیلی تر در باره موضوع های مطرح
- ü مشورت با استادان و سایر دانشجویان آگاه و منتقد در مورد موضوع های قابل قبول و مطرح
- ü توجه به علاقه و یا تجربه استاد مربوطه به موضوع پیشنهادی

مرحله دوم: بررسی و تحلیل مقوله ها و نکات مورد توجه در انتخاب موضوع

- ü علاقمند بودن به موضوع
- ü نو بودن موضوع (تکراری و یا تقلیدی صرف نباشد)
- ü ارزشمند بودن موضوع:
- مطرح بودن در سطح سازمان، ملی یا منطقه ای یا جهانی
- منطقی بودن و نه فریبنده بودن
- ü کاربردی بودن (در مورد پژوهشهای غیربنیادی): امکان استفاده از نتایج در کوتاه مدت یا میان مدت (بتواند به یک نیاز مهم پاسخ دهد)
- ü مطرح بودن به منزله مسئله (امکان تعریف یک مسئله جدید مبتنی بر پیشینه پژوهش یا تجربیات حرفه ای و شخصی)
- ü امکان طرح و تعریف سؤال یا فرضیه بر اساس مسائل عملی یا نظری

- سئوالهای مشخص، عینی و هدفمندی را بتوان طرح کرد
- برای پاسخ به سئوالها، راه حل علمی و روش مناسب وجود داشته باشد

ü امکان عملی اجرای پژوهش

- انجام مراحل تحقیق با دشواری غیرعادی همراه نباشد
- مراحل کار به لحاظ طول زمان مورد نظر (با توجه به مقررات دانشگاه مربوطه) قابل انجام باشد
- مطالعات نظری و دستیابی به منابع برای مطالعه امکان پذیر باشد
- نمونه معرف (نماینده) جامعه پژوهش قابل دسترس بوده و افراد مایل به همکاری باشد (مثلا به پرسشنامه ها در زمان مقرر پاسخ دهد یا در مصاحبه شرکت کند)
- شیوه گردآوری اطلاعات (توزیع پرسشنامه و یا مصاحبه و یا راه های دیگر) در مدت زمان مشخص قابل انجام باشد

- اطلاعات مورد نیاز قابل دسترس و گردآوری باشد
- امکان انجام پژوهش، به لحاظ روش تحقیق (وجود یک یا چند روش برای آزمون

ü امکان ادامه پژوهشهای بیشتر در همان زمینه

- پیشنهادهای جدیدی را بتوان از دل پژوهش برای پژوهش های آتی مطرح کرد

ü امکان استخراج و چاپ چند مقاله در آن زمینه (تولید دانش جدید)

مرحله سوم: تصمیم گیری کلی

- ü تدوین یک فهرست از موضوع های مناسب بر اساس توجه به معیارهای مرحله دوم

ü بررسی مجدد تک تک موضوع ها با نگاه منطقی و واقع بینانه

- ü حذف برخی از موضوع ها که امکان انجام تحقیق و رسیدن به نتیجه مطلوب در آنها دشوار

است

ü انتخاب حداکثر دو یا سه موضوع مناسب برای تحقیق

- ü بررسی هر یک از موضوع ها به لحاظ وجود منابع اطلاعاتی و وجود استاد راهنما (موضوع در

حوزه توجه به تخصص و علاقه حداقل یکی از استادان باشد)

- ü مشورت با یک یا دو استاد در باره موضوع های پیشنهادی و مسائل مرتبط با آنها

- ü گرفتن تائید اولیه از یک یا دو استاد در مورد مناسب بودن یکی از موضوع ها

مرحله چهارم: محدود کردن دامنه موضوع

Ù مطالعه متون علمی برای پی بردن به فضاهای خالی برای تحقیق در آن موضوع

Ù بیان موضوع محدود شده در قالب عبارت (عنوان پایان نامه)

Ù مشورت مجدد با استادان مربوطه در مورد موضوع محدود شده

Ù تأیید موضوع نهایی پس از انجام اصلاحات لازم در عنوان

Ù مطالعه مجدد متون علمی برای یافتن و تدوین مسئله پژوهش

Ù نوشتن سئوالها و یا فرضیه های مناسب برای تحقیق

Ù مشورت با استادان مربوطه و تأیید مسئله ها و یا فرضیه ها

مرحله پنجم: انجام سایر گامهای پژوهش که در طرح پیشنهادی (proposal) مشخص می شود:

Ù مشخص کردن روش تحقیق

Ù مشخص کردن جامعه پژوهش

Ù مشخص کردن شیوه نمونه گیری

Ù مشخص کردن ابزار گردآوری اطلاعات

Ù اجرای مراحل عملی کار

Ù تدوین گزارش تحقیق